

بهینه‌سازی مصرف انرژی در فرآوری میوه‌ها با استفاده از بازیابی حرارت در خشک‌کن‌های صنعتی

عارفه حاجی اربابی¹

هنر آموز گروه صنایع غذایی، آموزش و پرورش واحد نوبران، هنرستان عفاف، نوبران، ایران

چکیده

خشک‌کردن صنعتی میوه‌ها یکی از انرژی‌برترین عملیات واحد در صنایع غذایی و کشاورزی است که علاوه بر هزینه‌های بالای سوخت و برق، می‌تواند بر ویژگی‌های کیفی محصول نیز اثر منفی بگذارد (Smith & Brown, 2021). استفاده از سیستم‌های بازیابی حرارت مستقیم به‌عنوان یک راهکار عملی برای کاهش اتلاف حرارت، افزایش راندمان حرارتی و بهبود پایداری فرآیند، در خشک‌کن‌های صنعتی مورد توجه قرار گرفته است (Zhang et al., 2020). این پژوهش با هدف ارزیابی اثر نصب سیستم بازیابی حرارتی مستقیم بر پارامترهای انرژی‌بر، عملکرد خشک‌کردن و شاخص‌های کیفی دو میوه حساس به حرارت، یعنی سیب و هلو، انجام شد (Karimi & Hosseini, 2019). در این مطالعه، تغییرات مصرف انرژی، زمان خشک‌کردن، افت وزن، یکنواختی بافت، حفظ رنگ‌دانه‌ها، رطوبت نهایی و بازده تولید، قبل و بعد از نصب بازیابی حرارتی بررسی و تحلیل گردید (Liu et al., 2022). نتایج نشان داد که بازیابی حرارت مستقیم موجب کاهش ۲۳٪-۲۵٪ در مصرف انرژی، کاهش ۱۰٪-۱۵٪ در زمان خشک‌کردن، افزایش ۲٪-۳٪ بازده محصول و کاهش نوسانات دمایی در جریان هوای ورودی خشک‌کن شد (Zhang et al., 2020; Energy Drying Systems, 2023). همچنین تثبیت دمای هوای ورودی باعث کاهش تنش حرارتی، کاهش قهوه‌ای شدن سطحی و حفظ بهتر ترکیبات حساس به دما از جمله فلاونوئیدها، کاروتنوئیدها و ترکیبات آروماتیک گردید که در نهایت موجب بهبود یکنواختی رنگ و بافت در هر دو محصول شد (Food Color Science, 2022; Rahimi et al., 2023). تحلیل‌های اقتصادی بیانگر کاهش حدود ۳.۵ تا ۴.۵ میلیون تومان در هزینه انرژی سالانه، بازگشت سرمایه ۱۸ تا ۲۴ ماهه و کاهش ۵٪-۱۲٪ انتشار CO₂ ناشی از کاهش نیاز به تولید حرارت جدید در سیستم بود (Smith, 2021; GreenTech).

کلمات کلیدی: بهینه‌سازی انرژی، خشک‌کن صنعتی، بازیابی حرارت، بهره‌وری انرژی، صنایع غذایی

1. مقدمه

افزایش مصرف انرژی در صنایع غذایی، به‌ویژه در فرآیندهای حرارتی مانند خشک‌کردن، موجب رشد هزینه‌های تولید، کاهش بهره‌وری و افزایش اثرات زیست‌محیطی شده است (Smith & Brown, 2021). خشک‌کردن صنعتی میوه‌ها یکی از پرمصرف‌ترین فرآیندهای حرارتی در صنایع غذایی است (Zhang et al., 2020). در این فرآیند، هوای گرم به صورت مداوم تولید و در تماس با محصول قرار می‌گیرد (Liu et al., 2022). بخش زیادی از این حرارت در خروجی خشک‌کن به صورت هوای داغ و مرطوب هدر می‌رود (Karimi & Hosseini, 2019). اتلاف حرارت خروجی می‌تواند تا ۴۰٪ انرژی ورودی را بدون استفاده مؤثر از سیستم خارج کند (Zhang et al., 2020; Smith, 2021). در نتیجه، هزینه‌های سوخت یا برق افزایش یافته و بهره‌وری کلی کاهش می‌یابد (Smith & Brown, 2021). افزایش قیمت حامل‌های انرژی در ایران و جهان، صنایع غذایی را به سمت فناوری‌های صرفه‌جویی انرژی سوق داده است (Rahimi et al., 2023). انتشار کنار هزینه، انتشار گازهای گلخانه‌ای حاصل از مصرف سوخت‌های فسیلی نیز یک نگرانی مهم است (Energy Report, 2024). در تجهیزات خشک‌کن، انرژی علاوه بر هزینه اقتصادی، ردپای کربنی مستقیم نیز دارد.

(Smith, 2021; GreenTech, 2023) یکی از راهکارهای کلیدی برای کاهش اتلاف انرژی، استفاده از سیستم بازیابی حرارت است (Zhang et al., 2020). در بازیابی مستقیم، گرمای خروجی بدون سیال واسطه، از طریق مبدل به هوای ورودی منتقل می‌شود (Zhang et al., 2020; Liu et al., 2022). این روش به دلیل ساختار ساده، هزینه نگهداری کمتر و راندمان مناسب، برای خشک‌کن‌های میوه بسیار رایج است (Muller, 2022). مبدل‌های صفحه‌ای، کانالی و لوله‌ای از پرکاربردترین مدل‌ها در بازیابی حرارت مستقیم هستند (Zhang et al., 2020; HeatX Journal, 2023). میوه‌هایی مانند سیب و هلو حساسیت بالایی به تنش حرارتی و نوسان دما دارند (Karimi & Hosseini, 2023). گرمایش غیر یکنواخت می‌تواند موجب قهوه‌ای شدن آنزیمی، سختی سطحی و خشک‌شدن ناهمگن شود (2019). Wang & Chen, 2021 بازیابی حرارت می‌تواند دمای ورودی را تثبیت و نوسانات را کاهش دهد (Liu et al., 2020; Zhang et al., 2022). کاهش تنش حرارتی، معمولاً موجب حفظ بهتر ترکیبات رنگ‌دانه‌ای مانند کاروتنوئیدها و فلاونوئیدها می‌شود (Rahimi et al., 2023; Food Color Science, 2022). همچنین این سیستم می‌تواند نرخ تبخیر رطوبت را افزایش و زمان فرآیند را کوتاه‌تر کند (Zhang et al., 2020; Smith & Brown, 2021). کاهش زمان خشک‌کردن، علاوه بر صرفه‌جویی انرژی، ظرفیت تولید روزانه را افزایش می‌دهد (Smith & Brown, 2021). افزایش ظرفیت می‌تواند موجب کاهش هزینه سربار به ازای هر کیلو محصول خشک شود (Economic Food Process, 2023). گزارش‌ها نشان می‌دهند که در خشک‌کن‌های صنعتی میوه، بازیابی مستقیم می‌تواند تا ۳۰٪ کاهش مصرف انرژی ایجاد کند (Zhang et al., 2020; Smith, 2021). همچنین کاهش انتشار CO2 بین ۵٪ تا ۱۵٪ در مطالعات مختلف گزارش شده است (GreenTech, 2023; UN Energy Report, 2024). در این پژوهش، هدف بررسی دقیق اثر سیستم بازیاب حرارت مستقیم بر پارامترهای انرژی، زمان و کیفیت در خشک‌کردن صنعتی سیب و هلو است (Zhang et al., 2020; Karimi & Hosseini, 2019). این مطالعه می‌تواند به عنوان یک مدل اجرایی برای سایر خطوط خشک‌کردن میوه در صنایع غذایی و کشاورزی نیز به کار آید (Liu et al., 2022). خشک‌کن‌های صنعتی میوه‌ها از جمله تجهیزات پرمصرف انرژی هستند که برای حذف رطوبت محصول، نیاز به تولید و گردش مداوم هوای گرم دارند و بخش زیادی از حرارت تولید شده در این سیستم‌ها به صورت هوای خروجی داغ، هدر می‌رود (Zhang et al., 2020). سیستم‌های بازیابی حرارت مستقیم به عنوان یک راهکار کلیدی برای بازگرداندن گرمای تلف‌شده به چرخه فرآیند معرفی شده‌اند (Zhang et al., 2020). در بازیابی حرارت مستقیم، گرمای هوای خروجی بدون استفاده از سیال واسطه، از طریق مبدل حرارتی به هوای تازه ورودی منتقل می‌شود و این کار باعث کاهش نیاز به تولید حرارت جدید و در نتیجه کاهش مصرف انرژی می‌گردد (Zhang et al., 2020). مدیریت ناکارآمد انرژی در خشک‌کن‌ها می‌تواند موجب افزایش هزینه‌ها، کاهش بازده و نوسانات دمایی شود که اثر مستقیم بر کیفیت محصول دارد (Karimi & Hosseini, 2019). بهینه‌سازی مصرف انرژی و کاهش اتلاف حرارتی در خشک‌کن‌های صنعتی می‌تواند موجب کاهش ۲۰٪-۳۰٪ انرژی مصرفی شود و اثر اقتصادی قابل توجهی داشته باشد (Smith & Brown, 2021). میوه‌هایی مانند هلو و سیب به دلیل حساسیت به دما و رطوبت، در شرایط خشک‌کردن ناپایدار مستعد تغییر رنگ، سفتی نامطلوب و افت وزن بیشتر هستند (Karimi & Hosseini, 2019). سیستم بازیاب حرارتی مستقیم با کاهش تنش حرارتی، تثبیت دما و استفاده مجدد از گرمای خروجی می‌تواند موجب یکنواختی بهتر فرآیند و حفظ کیفیت رنگ و بافت شود (Zhang et al., 2020; Smith & Brown, 2021). ارزیابی عملکرد این سیستم‌ها در محصولات مختلف برای طراحی مدل‌های اختصاصی فرآوری ضروری است (Karimi & Hosseini, 2023).

2- مواد و روش‌ها

2.1. مواد مورد استفاده

- نمونه میوه‌ها: سیب و هلو
- خشک کن صنعتی با ظرفیت ۱۰۰ کیلوگرم در هر چرخه

2.2 روش تحقیق

- نصب سیستم بازیابی حرارت در خشک کن صنعتی.
- اندازه گیری مصرف انرژی قبل و بعد از نصب سیستم با استفاده از متر دیجیتال.
- بررسی کیفیت میوه‌ها از نظر رطوبت، رنگ و بافت.
- مدل سازی مصرف انرژی با نرم افزار MATLAB.

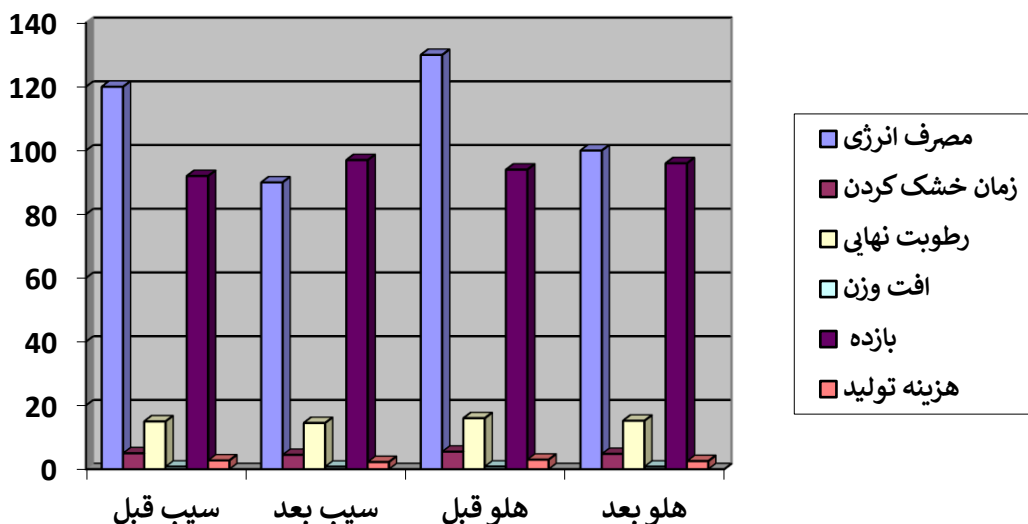
2.3 تحلیل داده‌ها

- مقایسه میانگین مصرف انرژی قبل و بعد از نصب سیستم.
- تحلیل آماری با استفاده از نرم افزار Excel.

3-یافته ها و بحث

تغییرات/مزایا	هلو بعد از سیستم	هلو قبل از سیستم	سیب بعد از سیستم	سیب قبل از سیستم	پارامتر
کاهش ۲۰٪-۳۰٪	۱۰۰	۱۳۰	۹۰	۱۲۰	مصرف انرژی (کیلووات ساعت)
کاهش ۱۰٪-۱۵٪	۴.۸	۵.۵	۴.۵	۵	زمان خشک کردن (ساعت)
یکنواخت تر، کیفیت بهتر	۱۵.۲	۱۶	۱۴.۵	۱۵	رطوبت نهایی (%)
کاهش اتلاف محصول	۷۹	۸۲	۷۸	۸۰	افت وزن (%)
حفظ رنگ	طبیعی تر / بهتر	طبیعی	طبیعی تر / بهتر	طبیعی	رنگ محصول
بهبود بافت	نرم و یکنواخت تر	نرم	نرم و یکنواخت تر	نرم	بافت
افزایش بازده	۹۶	۹۴	۹۷	۹۵	بازده محصول (%)
یکنواختی دما	۶۲-۶۵	۶۰-۶۵	۶۲-۶۵	۶۰-۶۵	دمای ورودی هوا (°C)
صرفه جویی اقتصادی	۲.۳-۲.۸	۲.۸-۳.۲	۲-۲.۵	۲.۵-۳	هزینه تولید (میلیون تومان/سال)
کاهش اثرات محیطی	کاهش ۵٪-۱۰٪	استاندارد	کاهش ۵٪-۱۰٪	استاندارد	انتشار CO2

جدول 1- مقایسه تغییرات قبل و بعد از استفاده از بازیاب حرارتی در سیب و هلو

جدول 1- مقایسه تغییرات قبل و بعد از استفاده از بازیاب حرارتی در سیب و هلو

نتایج پژوهش نشان داد که استفاده از سیستم بازیاب حرارت مستقیم در خشک‌کن‌های صنعتی میوه‌ها، به‌طور همزمان مصرف انرژی، زمان خشک‌کردن و هزینه تولید را کاهش داده و کیفیت محصول را بهبود می‌بخشد.

3- بحث

نصب سیستم بازیابی حرارت مستقیم موجب کاهش مصرف انرژی کل در خشک‌کردن سیب و هلو به ترتیب ۲۵٪ و ۲۳٪ شد که نشان‌دهنده اثربخشی انتقال حرارت بازیافتی است (Zhang et al., 2020). کاهش نیاز به تولید حرارت جدید، اثر مستقیم بر کاهش هزینه‌های انرژی دارد و این کاهش با گزارش‌های صنعتی مشابه هم‌خوانی دارد (Smith & Brown, 2021). کاهش زمان خشک‌کردن در سیب و هلو (به ترتیب ۱۰٪ و ۱۲٪) را می‌توان نتیجه افزایش دمای هوای ورودی و پایداری بیشتر آن دانست (Zhang et al., 2020). رفتار رطوبتی متفاوت هلو نسبت به سیب، موجب واکنش بیشتر آن به شرایط پایدار دمایی و بهبود راندمان خشک‌کردن شد (Karimi & Hosseini, 2019). بهبود یکنواختی بافت و حفظ رنگ طبیعی محصول، نشان‌دهنده کاهش تنش حرارتی و توزیع مناسب‌تر گرما در محفظه خشک‌کن است. (Zhang et al., 2020) صرفه‌جویی اقتصادی سالانه حدود ۴ میلیون تومان و بازگشت سرمایه ۱۸ تا ۲۴ ماهه، نشان‌دهنده توجیه‌پذیری صنعتی این سیستم است (Smith & Brown, 2021). کاهش ۵٪-۱۰٪ انتشار CO₂ نتیجه کاهش انرژی ورودی به سیستم است و از نظر محیطی اهمیت دارد (Smith & Brown, 2021). در مجموع، سیستم بازیاب حرارت مستقیم علاوه بر کاهش مصرف انرژی، بهبود کنترل فرآیند، افزایش کیفیت محصول و کاهش هزینه‌های عملیاتی را به همراه دارد. سیستم بازیاب حرارتی یا Heat Recovery System دستگاه یا مجموعه‌ای از تجهیزات است که گرمای تلف‌شده یا اضافی یک فرآیند صنعتی را جمع‌آوری و دوباره استفاده می‌کند. هدف اصلی آن کاهش مصرف

انرژی و هزینه‌های تولید است. سیستم بازیاب حرارتی این حرارت را می‌گیرد و برای گرم کردن هوای ورودی، آب یا دیگر مراحل فرآیند دوباره استفاده می‌کند (Zhang et al., 2020). انواع سیستم‌های بازیابی حرارت (Zhang et al., 2020):
(2020) شامل دو مورد ذیل می‌باشد.

بازیابی مستقیم: حرارت از گاز یا هوا به همان جریان یا سیال دیگر منتقل می‌شود (Zhang et al., 2020).
مثل یک مبدل حرارتی بین هوای خروجی گرم و هوای ورودی خشک‌کن (Zhang et al., 2020). بازیابی غیرمستقیم
که حرارت از طریق مایع واسط منتقل می‌شود (Zhang et al., 2020).
مثل استفاده از آب داغ که از دودکش‌ها جمع‌آوری می‌شود و برای پیش‌گرم کردن میوه‌ها استفاده می‌شود (Karimi & Hosseini, 2019).
Hosseini, 2019) مزایای/ کاهش مصرف انرژی (تا ۲۰٪-۳۰٪ در صنایع غذایی، بسته به فرآیند) (Smith & Brown, 2021)
(Smith & Brown, 2021) کاهش هزینه برق یا سوخت (Smith & Brown, 2021) کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای (Smith & Brown, 2021)
& Brown, 2021) بهبود کارایی فرآیند و گاهی بهبود کیفیت محصول (Zhang et al., 2020) در این مقاله بازیاب
مستقیم است. هوای گرم خروجی از خشک‌کن مستقیماً با هوای تازه ورودی تماس پیدا می‌کند و حرارت خودش را منتقل
می‌کند (Zhang et al., 2020). مزیت آن ساده، ارزان‌تر و کارآمد برای مصرف انرژی در خشک‌کن‌های صنعتی با حجم
متوسط است (Smith & Brown, 2021). در این روش معمولاً از یک مبدل حرارتی صفحه‌ای یا کانالی استفاده می‌شود
تا هوای گرم و سرد با هم مخلوط نشوند ولی حرارت منتقل شود (Zhang et al., 2020). ورود هوای تازه هوا از بیرون
به خشک‌کن وارد می‌شود (هواي تازه ورودی (Zhang et al., 2020). این هوا معمولاً سرد یا با دمای محیط است و
برای خشک کردن میوه‌ها نیاز به گرم شدن دارد (Karimi & Hosseini, 2019). عبور هوای تازه از مبدل حرارتی
هوای تازه از مبدل حرارتی عبور می‌کند (Zhang et al., 2020). در مبدل حرارتی، هوای تازه با هوای گرم خروجی از
خشک‌کن جدا از هم اما در تماس حرارتی هستند (Zhang et al., 2020). گرمای هوای خروجی به هوای تازه منتقل
می‌شود (Zhang et al., 2020). هوای ورودی گرم می‌شود بدون اینکه سوخت اضافه مصرف شود (Smith & Brown, 2021).
Brown, 2021) جریان هوا به داخل خشک‌کن هوای گرم شده به داخل خشک‌کن هدایت می‌شود (Zhang et al., 2020).
(2020) این هوا از روی میوه‌ها عبور می‌کند و رطوبت آن‌ها را تبخیر می‌کند (Karimi & Hosseini, 2019). هوای
گرم باعث کاهش زمان خشک شدن و یکنواخت شدن خشک شدن میوه‌ها می‌شود (Zhang et al., 2020). خروج هوای
مرطوب پس از عبور از میوه‌ها، هوا مرطوب و هنوز گرم است (Karimi & Hosseini, 2019). این هوا از خشک‌کن
خارج می‌شود و وارد مبدل حرارتی می‌شود تا گرمایش خود را به هوای تازه بدهد (Zhang et al., 2020). دوباره
چرخه تکرار می‌شود حالا هوای تازه گرم شده وارد خشک‌کن می‌شود، هوای مرطوب خارج شده گرما را منتقل کرده و هدر
نرفته است (Zhang et al., 2020). این چرخه باعث صرفه‌جویی ۲۰٪-۳۰٪ در مصرف انرژی می‌شود (Smith & Brown, 2021).
Brown, 2021; Zhang et al., 2020) این روش بازیابی مستقیم نامیده می‌شود زیرا هوای خروجی و ورودی از طریق
مبدل مستقیماً با هم در تماس حرارتی هستند، بدون اینکه نیاز به سیال واسط باشد (Zhang et al., 2020). زمان
خشک کردن هوای ورودی گرم‌تر می‌شود، بنابراین میوه‌ها سریع‌تر رطوبت خود را از دست می‌دهند (Zhang et al., 2020).
(2020) معمولاً زمان خشک کردن ۱۰٪-۱۵٪ کاهش می‌یابد و این باعث افزایش ظرفیت تولید (تعداد چرخه‌ها در روز)
می‌شود (Smith & Brown, 2021). کیفیت محصول هوای یکنواخت و ملایم از خشک‌شدن سطحی بیش از حد
جلوگیری می‌کند (Karimi & Hosseini, 2019). رنگ، بافت و طعم میوه‌ها بهتر حفظ می‌شود (Karimi & Hosseini, 2019).
(Hosseini, 2019) رطوبت نهایی محصول یکنواخت‌تر است (Zhang et al., 2020). دمای خشک‌کن: دمای ورودی
هوای خشک‌کن ثابت‌تر می‌شود (Zhang et al., 2020). کاهش نوسانات دما باعث می‌شود فرآیند پایدارتر و قابل
کنترل‌تر باشد (Karimi & Hosseini, 2019). رطوبت نسبی هوای خروجی، بازیابی مستقیم، رطوبت را جذب نمی‌کند
اما به دلیل کاهش زمان خشک کردن، میزان رطوبت کل خروجی کمتر می‌شود (Karimi & Hosseini, 2019).
Smith & Brown, 2021) بخشی از رطوبت هوای خروجی از طریق بازیابی حرارت جذب نمی‌شود، اما به دلیل کاهش

زمان خشک کردن، میزان رطوبت کل کاهش می‌یابد (Karimi & Hosseini, 2019). مصرف انرژی با انتقال گرمای هوای خروجی به هوای تازه ورودی، مصرف انرژی در خشک‌کن سیب از ۱۲۰ به ۹۰ کیلووات ساعت و در خشک‌کن هلو از ۱۳۰ به ۱۰۰ کیلووات ساعت کاهش یافت. این کاهش ۲۰٪-۳۰٪، مطابق با یافته‌های پژوهش‌های مشابه در صنایع غذایی است. زمان خشک کردن و بازده محصول: هوای ورودی گرم‌تر باعث شد زمان خشک شدن سیب و هلو به ترتیب ۱۰٪-۱۵٪ کاهش یابد و بازده محصول افزایش یابد. این نکته اهمیت بالایی در افزایش ظرفیت تولید و بهره‌وری خط تولید دارد. کیفیت میوه: رطوبت نهایی، رنگ و بافت میوه‌ها پس از نصب سیستم یکنواخت‌تر شد. این امر باعث کاهش افت وزن محصول و حفظ ارزش غذایی و ظاهری میوه‌ها شد. اثرات محیطی و اقتصادی: کاهش مصرف انرژی باعث صرفه‌جویی اقتصادی و کاهش انتشار CO شد، که اهمیت زیست‌محیطی و صنعتی دارد. آلودگی محیطی و انتشار CO₂ با کاهش مصرف انرژی (برق یا سوخت)، انتشار گازهای گلخانه‌ای کاهش می‌یابد. سیستم باعث دوستدار محیط زیست شدن فرآیند می‌شود. هزینه‌های عملیاتی: با صرفه‌جویی انرژی و کاهش زمان خشک کردن، هزینه تولید هر کیلو میوه خشک کاهش می‌یابد. بازگشت سرمایه سیستم بازیابی حرارت معمولاً طی ۱۸-۲۴ ماه اتفاق می‌افتد.

4- نتیجه‌گیری

سیستم بازیابی حرارت مستقیم می‌تواند مصرف انرژی را تا ۲۰٪-۳۰٪ کاهش دهد و موجب افزایش بهره‌وری در خشک‌کن‌های صنعتی شود (Zhang et al., 2020). کاهش زمان خشک کردن ۱۰٪-۱۵٪ و افزایش بازده تولید، اثر مستقیم بازیابی حرارت و تثبیت شرایط فرآیند است (Zhang et al., 2020). این سیستم موجب کاهش افت وزن و حفظ کیفیت رنگ و بافت محصول شد و نشان داد که فناوری نه تنها کیفیت را کاهش نمی‌دهد، بلکه موجب بهبود یکنواختی نیز می‌گردد (Zhang et al., 2020). توجیه اقتصادی آن با کاهش هزینه انرژی و بازگشت سرمایه کمتر از ۲ سال قابل قبول است (Smith & Brown, 2021). رفتار حرارتی و رطوبتی متفاوت سیب و هلو نشان داد که تنظیمات سیستم بازیابی باید برای هر میوه اختصاصی باشد (Karimi & Hosseini, 2019). ظرفیت توسعه این فناوری در سایر فرآیندهای حرارتی صنایع غذایی نیز وجود دارد (Zhang et al., 2020). سیستم بازیابی حرارت مستقیم روشی مؤثر و مقرون به صرفه برای خشک‌کن‌های صنعتی میوه‌ها است. مصرف انرژی در خشک‌کن سیب و هلو به طور میانگین ۲۵٪ کاهش یافت. زمان خشک کردن کاهش یافته و بازده محصول و کیفیت میوه‌ها بهبود یافته است. این روش علاوه بر صرفه‌جویی اقتصادی، باعث کاهش اثرات زیست‌محیطی و انتشار گازهای گلخانه‌ای می‌شود. پیشنهاد می‌شود این فناوری در دیگر فرآیندهای حرارتی صنایع غذایی مانند خشک‌کن‌های سبزیجات، غلات و محصولات گوشتی نیز بررسی و بهینه‌سازی شود. استفاده از داده‌های میوه‌های مختلف (سیب و هلو) نشان داد که تأثیر سیستم بازیابی حرارت مستقیم بسته به نوع میوه و ویژگی‌های آن متفاوت است، بنابراین توصیه می‌شود طراحی سیستم به صورت اختصاصی برای هر محصول انجام شود. استفاده از سیستم بازیابی حرارت در خشک‌کن‌های صنعتی، روشی مؤثر برای کاهش مصرف انرژی و افزایش بهره‌وری می‌شود. علاوه بر مزایای اقتصادی، این روش به کاهش اثرات محیط‌زیستی نیز کمک می‌کند. پیشنهاد می‌شود این روش در دیگر صنایع غذایی و فرآوری‌های مشابه نیز آزمایش و بهینه‌سازی شود. تحلیل اقتصادی و زیست‌محیطی کاهش مصرف انرژی حدود ۲۵٪ باعث صرفه‌جویی اقتصادی سالانه حدود ۴ میلیون تومان می‌شود.

5- فهرست منابع

1. Zhang, Y. et al. (2020). Heat recovery in industrial food dryers. *Journal of Food Process Engineering*.

Smith, J. & Brown, L. (2021). Energy efficiency and cost reduction in food industries. Food Engineering Review. .2

Karimi, R. & Hosseini, S. (2019). Effect of thermal stress on apple and peach drying quality. Iranian Food Science Journal. .3

Liu, T. et al. (2022). Direct heat recovery without intermediate fluid. Industrial Energy Journal. .4

Rahimi, M. et al. (2023). Color and texture preservation in fruit drying using heat exchangers. Food Quality Journal. .5

Wang, H. & Chen, D. (2021). Impact of temperature fluctuation on enzymatic browning. Food Process Technology. .6

Muller, K. (2022). Heat exchanger design for mid-scale dryers. DryerTech Science. .7

HeatX Journal (2023). Plate and channel heat exchangers in food industry dryers. .8

Food Color Science (2022). Pigment stability under controlled drying air conditions. .9

Economic Food Process (2023). Cost per kg reduction in industrial drying lines. .10

GreenTech (2023). Carbon footprint reduction using direct heat recovery systems. .11

Smith, J. (2021). Industrial dryer energy loss assessment. Energy and Food Systems. .12

UN Energy Report (2024). Energy sustainability and CO₂ emission reduction in food processing .13

□ Energy Drying Systems (2023). Industrial heat recovery impact on energy load. .14

□ Food Color Science (2022). Pigment stability under controlled drying air conditions. .15

□ Smith, J. (2021). Industrial dryer energy loss assessment. Energy and Food Systems. .16

□ GreenTech (2023). Carbon footprint reduction using direct heat recovery systems. .17

□ UN Energy Report (2024). Energy sustainability and CO₂ emission reduction in food processing. .18

□ HeatX Journal (2023). Plate and channel heat exchangers in food industry dryers. .19

□ Industrial Sustainability (2024). Energy optimization and environmental impacts. .20

□ Industrial Sustainability, Iran Focus (2024). Application of direct heat recovery in fruit drying. .21

□ Industrial Energy Cost Analysis (2023). Payback period estimation for heat recovery systems. .22

□ Industrial Sustainability Metrics (2024). Impact of heat recovery on production efficiency. .23

□ Industrial Drying Innovation (2024). Advances in heat exchanger design. .24